

U mnogim se starijim književnim djelima pronalaze potvrde za pridjev *tašt* u značenju *prazan*. To potvrđuju sljedeći primjeri: Ja pogledah zemlju, evo biše pusta i *tašća*. (Biblija), Velik jim biše znoj i *tašća* utroba. (Petar Hektorović), Tko je *taš*, nije sit. (Marin Držić), Zemlja biše *tašta* i prazna. (Ivan Bandulavić), Da se pričestimo na *tašte* srce. (Bartol Kašić), Človiku je veća slava *tašč* želudac nego glava. (P. R. Vitezović), Napunit *taštu* vriću. (Vid Došen), Ar dobro vino ne kvari človika, samo da 'e od njega *tašća* mošnjica. (Fran Kurelac)

Akademijin rječnik navodi primjer *Crijevo mi je tašto*. (Gospić u Hrv., Zborn. za nar. živ. 16,152) koji oprimjeruje uporabu pridjeva *tašt* uz imenicu srednjega roda *crijevo*, dok se u ostalim primjerima pridjev nalazi uz imenicu koja označava drugi dio probavnoga sustava, i to *želudac*, što se i do

današnjih dana održalo u prilogu *natašte*, koji znači *na prazan želudac*.

Navedeni primjeri i potvrde iz starijih književnih djela i starijih rječnika hrvatskoga jezika pokazuju kako se pridjev *tašt* upotrebljavao u dvama značenjima – u značenju *prazan*, i u onome koje je danas prevladalo – onaj koji čezne za slavom i pohvalom, tj. onaj koji je isprazan. Razlog što se pridjev *tašt* u suvremenoj medicinskoj literaturi sačuvao i do danas može se objasniti time što se pridjev od Šuleka (koji je tvorac hrvatskoga znanstvenoga nazivlja) pa sve do suvremenih dana rabio u medicinskome nazivlju. Budući da je pridjev *tašt* postupno gubio jedno od svojih dvaju značenja, razumljivo je da se suvremenomu čitatelju može učiniti neobičnim da *tašt* znači i *prazan* – onaj koji nije ispunjen namjenskim sadržajem, nepopunjen.

Borko Baraban, Darija Šnajder

OSVRTI

HRVATSKI JEZIK NA ZAVRŠNOM ISPITU U BADEN-WÜRTTEMBERGU

Ministarstvo kulture, mladeži i športa Baden-Württemberga omogućilo je polaganje hrvatskoga jezika na završnom ispitu kao zamjenskoga stranog jezika, dakle umjesto engleskoga jezika, ali i uz engleski, hrvatski je moguće polagati kao drugi jezik. Učenici tako unose dva jezika u svjedodžbe i radne knjižice.

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske organizira i financira hrvatsku nastavu, potpuno ili djelo-

mično, u 21 zemlji svijeta za 6 484 učenika, a nastavu izvodi 90 učitelja ili profesora. U SR Njemačkoj naše Ministarstvo ustrojava Hrvatsku nastavu u saveznoj državi Baden-Württemberg, Berlinu, Hamburgu i Saarlandu, dok je u ostalim dijelovima SR Njemačke nastava integrirana – u ovlasti je njemačkih školskih vlasti. Tako je primjerice u Bavarskoj i u Austriji.

Hrvatska nastava ili Hrvatska dopunska nastava ime je za hrvatsku nastavu koja nije obvezna za hrvatske učenike i izvodi se u poslijepodnevним satima u njemačkim školama. Hrvatska se nastava izvodi prema

planu i programu Ministarstva prosvjete i športa RH. Nastava nastoji pomoći djeci hrvatskih građana u inozemstvu u očuvanju nacionalnog identiteta i nacionalnoga, hrvatskog jezika i olakšati im mogući povratak u Hrvatsku. Ministarstvo kulture, mladeži i športa Baden-Württemberga financijski pomaže nastavu na materinskom jeziku i osigurava nastavnicima potrebit prostor. U toj saveznoj državi nastavu izvodi 37 nastavnika na 120 nastavnih mjesta. Za pohađanje Hrvatske nastave učenicima se izdaje hrvatska svjedodžba, a ocjena iz hrvatskoga jezika unosi se i u njemačke svjedodžbe.

Hrvatske učitelje bira, šalje na rad u inozemstvo i plaća naše Ministarstvo na najviše četiri godine. Kod integrirane nastave situacija je drugačija. Ona se održava unutar redovite njemačke nastave, ustrojena je prema programu našeg Ministarstva, hrvatski učitelji nisu reizborni, a plaćaju ih ministarstva dotične države. Ta ih ministarstva danas i biraju, ali većina nastavnika zaposlila se u tim školama još 1990., 1991., 1992.

Djeca hrvatskih državljana dobrovoljno pohađaju nastavu hrvatskoga jezika. U ovom trenutku, prema dostupnim podatcima, u Baden-Württembergu živi oko 130 000 Hrvata prvoga, drugoga ili trećega naraštaja. Učenici glavne škole koji nisu uključeni u nastavu engleskoga jezika mogu polagati hrvatski jezik na završnom ispitu kao zamjenski strani jezik umjesto engleskog jezika. Traži se ista razina poznavanja hrvatskoga jezika kao i engleskoga jezika. Neki od tih učenika idu u hrvatske dopunske škole, dok drugi učenici ne pohađaju Hrvatsku nastavu i njihovo se znanje hrvatskoga jezika temelji isključivo na govornom obiteljskom naslijeđu. Ocjena iz završnoga ispita za hrvatski jezik upisuje se u svjedodžbu.

Završni su ispiti započeli u Baden-Württembergu 2001., ali ih nisu održavali hrvatski profesori, a naziv je jezika bio

bosnisch/kroatisch/serbisch. Na žalost, to je u skladu s činjenicom da se na fakultetima u SR Njemačkoj još uvijek upotrebljava naziv *srpskohrvatski jezik*. Mi, hrvatski učitelji, morali smo ulagati ogromne napore na svakom koraku u susretu s pojedincima iz njemačkih institucija da pojasnimo činjenično stanje da je hrvatski službeni jezik u Hrvatskoj i da ni ime ni pojam *srpskohrvatskoga* u Hrvatskoj ne postoje. Napori su ipak urodili plodom, a osobito valja istaknuti pomoć i susretljivost savjetnika Ministarstva prosvjete, mladeži i športa Baden-Württemberga, gospodina Alberta Mundingena. Na godišnjoj skupštini Hrvatskoga prosvjetnoga društva u ožujku 2004. god. u Stuttgartu, podržao je uvođenje nastave hrvatskoga jezika na završni ispit.

Školska godina 2003./2004. bila je presudna za uvođenje hrvatskoga jezika (umjesto dotadašnjega *bosansko-srpsko-hrvatskoga*) na završni ispit u Baden-Württembergu. Tada je ispitu iz hrvatskoga jezika pristupilo 14 učenika. Ipak, ni taj svečani dan nije prošao posve glatko – Povjerenstvo za provođenje ispita (na čijem je čelu bila Elizabeta Anić, prof.), nakon provedenog ispita, preko Hrvatskoga konzulata u Stuttgartu, uputilo je Ministarstvu prosvjete, mladeži i športa Baden-Württemberga primjedbu zbog sastavljača završnoga ispita. Naime, ispit su sastavili učitelji *srpskohrvatskoga* jezika pa su se članovi Povjerenstva ispričavali hrvatskim učenicima i ispit na licu mjesta prevodili na hrvatski. Primjedba je usvojena i završni ispit iz hrvatskoga jezika za školsku 2004./2005. god. sastavili su stručni hrvatski profesori: Elizabeta Anić, Romana Stipanović-Čelan i Iva Vidas. Ispit je bio na hrvatskom jeziku i na primjerima suvremenih hrvatskih pisaca, Stjepana Tomaša i Mire Gavrana. Te su školske godine završni ispit iz hrvatskoga jezika polagala 54 učenika! Pismeni i usmeni dio ispita za sve

prijavljene učenike grada Stuttgarta održala je E. Anić.

Savjetnica za prosvjetu i kulturu u Hrvatskom konzulatu u Stuttgartu, Jadranka Fumić-Belamarić, zamolila je nadležne u njemačkom Ministarstvu da se u ispitna povjerenstva za hrvatski jezik u svim školama uključuju samo učitelji hrvatskoga jezika. Naime, na prijedlog rektora jedne glavne škole u blizini Stuttgarta, ispit iz hrvatskoga jezika s hrvatskom djecom i te su godine provele dvije učiteljice bivšeg *srpskohrvatskoga jezika*.¹ Obećano je da takvih propusta više ne će biti.

Ove školske godine učenici hrvatskih građana u inozemstvu u pokrajini Baden-Württemberg već treći put izabiru i polažu hrvatski jezik na završnom ispitu. Valja zahvaliti Hrvatskom konzulatu u Stuttgartu na čelu s poticajnom konzulicom dr. sc. Verom Tadić i savjetnicom za prosvjetu i kulturu J. Fumić-Belamarić na dobroj suradnji s

njemačkim Ministarstvom, na promicanju hrvatskoga jezika; koordinatoru Hrvatske nastave Milanu Bošnjaku; ponajprije profesorima i učiteljima Hrvatske nastave koji su uspješno proveli hrvatske završne ispite.

Hrvatski konzulat u Stuttgartu čini sve da se loše jezično stanje izmijeni. Tako su nedavno svim ustanovama koje se i dalje služe nazivom *srpskohrvatski* nedavno polano pismo dr. Fuchsa, pomoćnika ministra znanosti i obrazovanja, zaduženog za obrazovanje u inozemstvu, u kojem se potanko pojašnjava važnost i uloga hrvatskoga jezika.

Osim potpore našega Ministarstva, za upornu bitku za hrvatski jezik u inozemstvu valja imati kvalitetne i stručne nastavnike, koji mogu, znaju i žele širiti hrvatsku pismenost, riječ i kulturu među Hrvatima u tuđini; čuvati i njegovati jezik i pismenost; stvarati most između iseljeničke i domovinske Hrvatske; boriti se uporno za dostojno mjesto hrvatskoga jezika u inozemstvu.

Elizabeta Anić

JEZIK I IDENTITET NA BALKANU

Rasprava o knjizi Roberta D. Greenberga, *Jezik i identitet na Balkanu*

Velika dvorana Matice hrvatske toga je četvrtka, 2. veljače o. g., bila preskućena da bi primila sve one koje je privukla najavljena tema. Odjel za jezikoslovlje MH organizirao je okrugli stol o knjizi Roberta D. Greenberga: *Jezik i identitet na Balkanu: Raspad srpsko-hrvatskoga*. Na tome višesatnome skupu

10-minutnim izlaganjima sudjelovali su najistaknutiji hrvatski jezikoslovci, a nakon najavljenih izlaganja vođena je, ne tako opsežna, rasprava. Na žalost, tema je bila ‘raspršena’, na trenutke nejasna. Istina, ona je jasno najavljena – *Jezik i identitet na Balkanu*, no došlo je do proturječja: vodeća imena suvremene hrvatske filologije okupila su se da bi razgovarala – kako se tijekom izlaganja dalo zaključiti – o stranicama nevelikoj, lingvističkom metodologijom neutemeljenoj, izvorima i činjenicama nevjerođostojnoj, sve

¹ Na sreću, s tekstom S. Tomaša o ratnim stradanjima iz Domovinskog rata u Osijeku.